

Plurilingvismul și circulația cunoștințelor, a imaginației, a competențelor. Care sunt dinamica și vulnerabilitățile?

Apel pentru comunicări

Versiunea 11.4

Argument

Cea de-a 7-a ediție a Conferinței europene privind plurilingvismul va avea loc la Paris, în perioada 20-22 mai 2026, la mai bine de douăzeci de ani de la prima ediție (Paris, octombrie 2005).

În *L'économie du 20e siècle*, economistul, istoricul și filosoful francez François Perroux afirma că „nu dispunem de o teorie globală, coerentă și utilizabilă a ceea ce propun să numesc «efectul de dominație»” (Perroux, 1961: 27)¹.

De ce să vorbim despre raporturi de *dominație* atunci când este vorba despre circulația cunoștințelor, a imaginarului și a competențelor în raport cu diversitatea limbilor? Atunci când există circulație, deplasare, transfer, există diferențe de nivel, ceea ce înseamnă că cunoștințele, imaginația și competențele nu apar peste tot în același timp și în același mod, ceea ce generează diferențe, dezechilibre și potențiale conflicte.

Astfel, mai degrabă decât să considerăm dominația ca un rău și să ne angajăm într-o căutare fără ieșire a egalității, este mai bine să o considerăm ca un fapt care condiționează întreaga viață personală și socială și care își găsește reglarea în viața socială. De atunci, circulația cunoștințelor, a imaginației și a competențelor devine inteligibilă.

O altă dimensiune fundamentală pentru înțelegerea circulației cunoștințelor, a imaginației și a competențelor este *dimensiunea lingvistică*. Aceasta este în general neglijată din cauza prejudecății monolingve.

Într-o perspectivă monolingvă, ne imaginăm informația transmisă printr-o singură limbă. Aceasta este viziunea teoretică a pieței și a concurenței pure și perfecte, în care limba este doar „ceea ce servește la comunicare”², iar ceea ce se comunică este informația. Prin urmare, cu cât limba este mai omogenă și înțeleasă de toți, cu atât informația circulă mai bine. Odată ce cultura este redusă la informație, nu mai are niciun interes să deținem, să utilizăm sau să lucrăm cu mai multe limbi.

Această viziune comercială poate fi contracarată de cea a terroir-ului, a comunității și a diferențelor ireductibile, considerate ca aparținând esenței unui context, unui loc. Din această perspectivă, nu există schimb; există doar o relație între cei de-ai noștri, o autoidentificare în nerecunoașterea celuilalt, negarea alterității, diversitatea fiind percepută ca o amenințare, iar acest individualism identitar sau identitarist

¹ Perroux, F., 1961. *L'économie du XXe siècle*, PUF, Paris

² Expresie extrasă dintr-un document pedagogic al Cité internationale de Villers-Cotterêts, ceea ce arată că uneori verul se ascunde acolo unde te aștepti mai puțin.

conducând la reproducerea la infinit a aceluiași lucru. Această viziune este un monolingvism diferit, dar totuși un monolingvism.

Între aceste opoziții se află identitatea dinamică, care se construiește în raport cu celălalt și cu mediul său. Diversitatea este percepută ca o bogăție și nu ca un pericol, lumea este percepută ca o infinitate de descoperit și nu ca o limită de circumscris. Este vorba de a-ți cunoaște mai bine limba prin descoperirea altor limbi. Aceasta este viziunea plurilingvismului.

Dominația nu este un fenomen univoc. Superioritatea prin forță, militară, nu conferă neapărat superioritate culturală.

În ceea ce privește domeniul geografic, acesta nu are limite. Când Heinz Wismann îl vede pe Nietzsche ca fiind cel mai francez dintre filosofii germani, ne aflăm în acest domeniu.

Dominația implică în mod inevitabil vulnerabilitate. Din punct de vedere sincron, calea este complet deschisă fenomenelor legate de nesiguranța lingvistică, identitățile puse în discuție și coeziunea socială, din ce în ce mai amenințată.

Un elev care intră la gimnaziu fără să fi dobândit în școala primară cunoștințele fundamentale care îi vor permite să urmeze o școlaritate normală se află într-o situație de nesiguranță lingvistică sau de fragilitate care riscă să-l afecteze toată viața. Acest lucru evidențiază „centralitatea limbii”, în sensul dat de Tullio De Mauro (De Mauro, 1975) acestui concept, și anume că, deși nu totul se reduce la limbaj, achiziția limbajului se află totuși în centrul sistemului, lucru pe care o întreagă generație de pedagogi l-a ignorat. Creștem cu limba și ne construim în mare măsură prin limbă.

Domeniul este foarte deschis. În opinia noastră, educația multilingvă și interculturală este un factor decisiv în reducerea insecurității lingvistice și consolidarea coeziunii sociale.

Dimensiunea educațională, de la grădiniță până la învățământul superior, este fundamentală din mai multe puncte de vedere, deoarece școala este un loc de transmitere a cunoștințelor, de socializare, de deschidere către celălalt și de emancipare. Învățământul superior nu este mai prejos, fiind un loc de aprofundare a cunoștințelor, de specializare, de profesionalizare, de cercetare, de elaborare și circulație a cunoștințelor și ideilor și de internaționalizare, în același timp cu înrădăcinarea într-un teritoriu.

O atenție specială trebuie acordată alianțelor interuniversitare, denumite astăzi „universități europene”.

Alte dimensiuni trebuie luate în considerare fără a fi necesar să fie dezvoltate aici, de exemplu dimensiunile tehnologice, geopolitice și geolingvistice. O atenție deosebită trebuie acordată totuși mobilității persoanelor, culturilor și competențelor.

În cadrul acestei conferințe, considerăm că este de dorit să se reflecteze asupra mai multor axe, lista nefiind exhaustivă:

- Educația
- Cercetarea
- Mass-media și editarea
- Educația digitală
- Formarea formatorilor
- Dezvoltarea durabilă
- Conștiința europeană
- Relațiile Europa-Africa
- Spațiile lingvistice
- Mobilitatea persoanelor și a competențelor

Pe aceste axe pot fi abordate diverse problematice, prezentate aici cu titlu indicativ:

Economia cunoașterii și economia limbilor:

- natura asimetrică a oricărei relații lingvistice
- limbile și crearea de valoare

- economia schimburilor lingvistice
- teorii ale împrumuturilor lingvistice
- teorii ale traducerii: influența limbii sursă asupra limbii țintă
- asimetrii lingvistico-culturale și creativitate
- economia traducerii și a editării științifice
- limbi dominante, limbi dominate, limbi vizibile, limbi invizibile, învățare aditivă, învățare substractivă
- patrimoniu, limbi minoritare și probleme de hibriditate lingvistică
- teoria transculturării și dezvoltări
- diaspora și migrații transnaționale: deterritorializare și reteritorializare
- mobilitate, angajabilitate și antreprenariat

Psiholingvistică, didactică și pedagogie

- practici multilingvi și cogniție
- teorii ale complexității și haosului din perspectiva hibridității lingvistice
- educație multilingvă și interculturală
- punerea în discuție a politicilor educaționale monolingve și asimilative față de migranți
- problema învățământului bilingv și multilingv în Africa, Haiti etc.
- punerea în discuție a habitusului monolingv în alfabetizarea școlară

Date importante

Lansarea apelului: august 2025

Termenul limită pentru depunerea propunerilor: 20 decembrie 2025

Notificarea propunerilor selectate: 15 februarie 2026

Înscrierea vorbitorilor și a participanților care nu vor lua cuvântul: 15 februarie 2025

Publicarea programului preliminar: 30 aprilie 2025

Termenul limită pentru trimiterea textelor integrale ale comunicărilor: 31 iulie **2026**, maximum 10 pagini format A5 sau 20 000 de caractere, inclusiv spații. (un model este disponibil online în anexa la normele de publicare)

Modalități practice

Date: 20-22 mai 2026

Locul: Paris.

Răspundeți la această invitație pe site-ul dedicat (fr, de, en, es, ro):

<https://assises.observatoireplurilinguisme.eu/ro/home-4>

assises@observatoireplurilinguisme.eu

Informații practice

Prezentările orale vor fi limitate la 15 minute. Prezentările sub formă de diaporama vor fi acceptate.

Rezumatele propunerilor de comunicări (maximum o jumătate de pagină sau 2000 de caractere, inclusiv spații) trebuie depuse pe platformă **până la 20 decembrie 2025**.

Aceste rezumate vor fi utilizate pentru selecția candidaturilor și pentru publicarea pre-actelor în dosarul participantului.

Textele destinate publicării vor fi redactate în termen de două luni de la eveniment și depuse pe site-ul dedicat, utilizând modelul de articol care poate fi descărcat de pe acesta (a se vedea „numărul de publicații”).

Mese:

Cazare: nu este asigurată (hoteluri recomandate)

Dreptul la imagine: evenimentul va fi înregistrat și, eventual, fotografiat sau filmat. Persoanele care nu doresc să poată fi recunoscute în fotografiile sau videoclipurile sunt rugate să informeze organizatorii.

Taxe de înscriere (vorbitori și participanți)

- Înscriere online obligatorie (începând cu ... 2026)

	Până la ... 2026	După ... 2026
Intervenienți	135	170
Participanți, însoțitori	70	100
Studenți	35	60
Participanți la distanță	70	70
Masteranzi și doctoranzi din universitățile partenere	Gratuit în limita locurilor disponibile	Gratuit în limita locurilor disponibile

Intervenienții sunt invitați să se înscrie în registrul cercetătorilor și echipelor de cercetare în domeniul plurilingvistului și diversității lingvistice și culturale creat de OEP, rețeaua POCLANDE, ACAREF și OPA (<https://annuaire.observatoireplurilinguisme.eu/>).

Acte

Dosarul participantului va conține pre-actele care includ rezumatele comunicărilor.

Actele vor fi disponibile pe site-ul OEP în format digital și pe hârtie, în termene care vor depinde în principal de termenul de predare a textelor de către participanți.

Acestea vor fi publicate ulterior sub formă de carte.

Regimul lingvistic

Limbile conferinței: franceză, spaniolă, germană, engleză, italiană.

Ședințele plenare vor fi interpretate în cel puțin două limbi, alegerea finală depinzând de limbile comunicărilor și de competențele lingvistice ale participanților.

În cazul prezentărilor cu diapozitive, se recomandă ca diapozitivele să fie într-o limbă diferită de cea utilizată în prezentare.

Normele de publicare: rubrică specifică de consultat pe site-ul conferinței

Parteneri coorganizatori

O.E.P.

AUF

UPLEGESS

POCLANDE

xxxx

Comitetul de organizare

Giovanni Agresti, Agenția Universitară a Francofoniei

François-Xavier d'Aligny, Observatorul European al Plurilingvistului

Jean-Claude Beacco, Universitatea Paris Sorbonne Nouvelle

Cécile Brossaud, președinta UPLEGESS

Anne Bui, Observatorul European pentru Plurilingvist

Christos Clairis, Universitatea Paris Descartes

José Carlos Herreras, Universitatea din Paris

Pascale Prax-Dubois, Universitatea Paris 8

Christian Tremblay, Observatorul European pentru Plurilingvist

Sophie Sousa, UPLEGESS

Antonio Luis Diaz, UPLEGESS

.....

Comitetul științific

Olga Anokhina, CNRS

Jean-Claude Beacco, Universitatea Sorbonne Nouvelle

Cécile Brossaud, UPLEGESS, Télécom Paris/IP Paris

Christos Clairis, Universitatea Paris Descartes

Jean-Marc Delagneau, Universitatea din Le Havre

Pierre Frath, Universitatea din Reims

José Carlos Herreras, Universitatea din Paris

Isabelle Mordellet-Roggenbuck, Universitatea din Freiburg

Pascale Prax-Dubois, Universitatea Paris 8

François Rastier, CNRS

Christian Tremblay, președinte OEP

Jean-Philippe Zouogbo, președinte al rețelei POCLANDE

.....

Bibliografie

Iată câteva referințe bibliografice care au inspirat prezentul apel la comunicări:

Agresti, J, Zouogbo, J.Ph. (dir.), *Vox populi, vox regni:passions solidarités et développement social en terrain multilingue*, Ed. de l'Observatoire européen du plurilinguisme, 2023, 276 p.

Arjakovsky A. (dir.), 2016, *Histoire de la conscience européenne*, Salvator, 512 p.

Bachir Diagne S., 2014, *Comment philosopher en islam ?*, Ed. Philippe Rey/Jimsaan, 149 p.

Bachir Diagne S., 2022, *De la limbă la limbă*, Albin Michel, 172 p.

Caccia F., Ramirez B., Tassinari L., 2010, *La transculture et ViceVersa : hier, aujourd'hui, demain*, Tryptique, 214 p.

Cassin, B., 2012, *Plus d'une langue*, Bayard, 67 p.

Cassin, B., 2022, *Ce que peuvent les mots*, Bouquins, 1056 p.

Cassin, B., 2025, *La guerre des mots*, Flammarion, 176 p.

Citot V., 2022, *Istoria mondială a filosofiei, O istorie comparată a ciclurilor vieții intelectuale în opt civilizații*, PUF, 503 p.

Daniel J.-M., 2021, 2023, *Istoria economiei mondiale, de la vânători-culegători la ciber-lucrători*, Ed. Taillandiers, 443 p.

Droit R.-P., 2021, *O călătorie în filosofiele lumii*, Albin Michel, 332 p.

Herrend Schmidt C., 2007, *Les trois écritures, langue, nombre, code* (Cele trei scrieri, limbă, număr, cod), Gallimard NRF, 505 p.

Jullien F., 2008, *Despre universal, uniform, comun și dialogul între culturi*, Fayard, 262 p.

Koyré A., 1957, 1962 (ed. fr), *Du monde clos à l'univers infini*, PUF, 349 p.

Malinowski B., 1944, 1968, *O teorie științifică a culturii*, Maspéro

Moller V., 2019, *Les sept cités du savoir, Comment les plus grands manuscrits de l'Antiquité ont voyagé jusqu'à nous*, Payot, 329 p.

Ortiz F., 1940, *Contrapunteo cubano del tabaco y el azucar*, Caracas: Biblioteca Ayacucho, 1978, 465 p.

Perroux F., 1961, *Economia secolului al XX-lea*, PUF, 598 p.

Perroux F., 1969, „*Indépendance*” de l'économie nationale et interdépendance des nations (*Independența economiei naționale și interdependența națiunilor*), Aubier-Montaigne, 302 p.

Renn J., 2022, *Evoluția cunoașterii, Regândirea științei pentru Antropocen*, Les Belles Lettres, 728 p.

Sédar Senghor L., 1962, „Limba franceză, limbă de cultură”, în revista *Esprit*

Sédar Senghor L., 1983, „Cultura africană”, în *Revista de Științe morale și politice*

Stiegler B., 2021, *Nietzsche și viața*, Gallimard, 441 p.

De Mauro T., 1975, *Dieci tesi per una scuola democratica*, <https://giscel.it/dieci-tesi-per-leducazione-linguistica-democratica/>

Tremblay, Ch., *L'impératif plurilingue*, Ed. de l'Observatoire européen du plurilinguisme, 2022, 514 p.

Were V. O.; Zouogbo, J.-Ph. (dir.) (2024), *Dezvoltare durabilă: Amplificarea limbilor. Valorizarea culturilor. Implicarea populațiilor. Dezvoltare durabilă: Promovarea limbilor. Valorizarea culturilor. Working with*

populations, Editions des archives contemporaines, Franța, ISBN: 9782813004406, 400 p., doi:
<https://doi.org/10.17184/eac.9782813004406>

Wismann H., Judet de La Combe P., 2003, *L'avenir des langues*, Le Cerf, 2003 p.

Wismann H., 2012, *Penser entre les langues*, Albin Michel, 313 p.

Wismann H., 2024, *Lire entre les lignes*, Albin Michel, 491 p.